

Tal wid afledne lagmannen högädle
herr Pehr Johan Monthans graf i
Woxtorps ...

Starck, Peter,

1700-1829: 8 B Br. Monthan

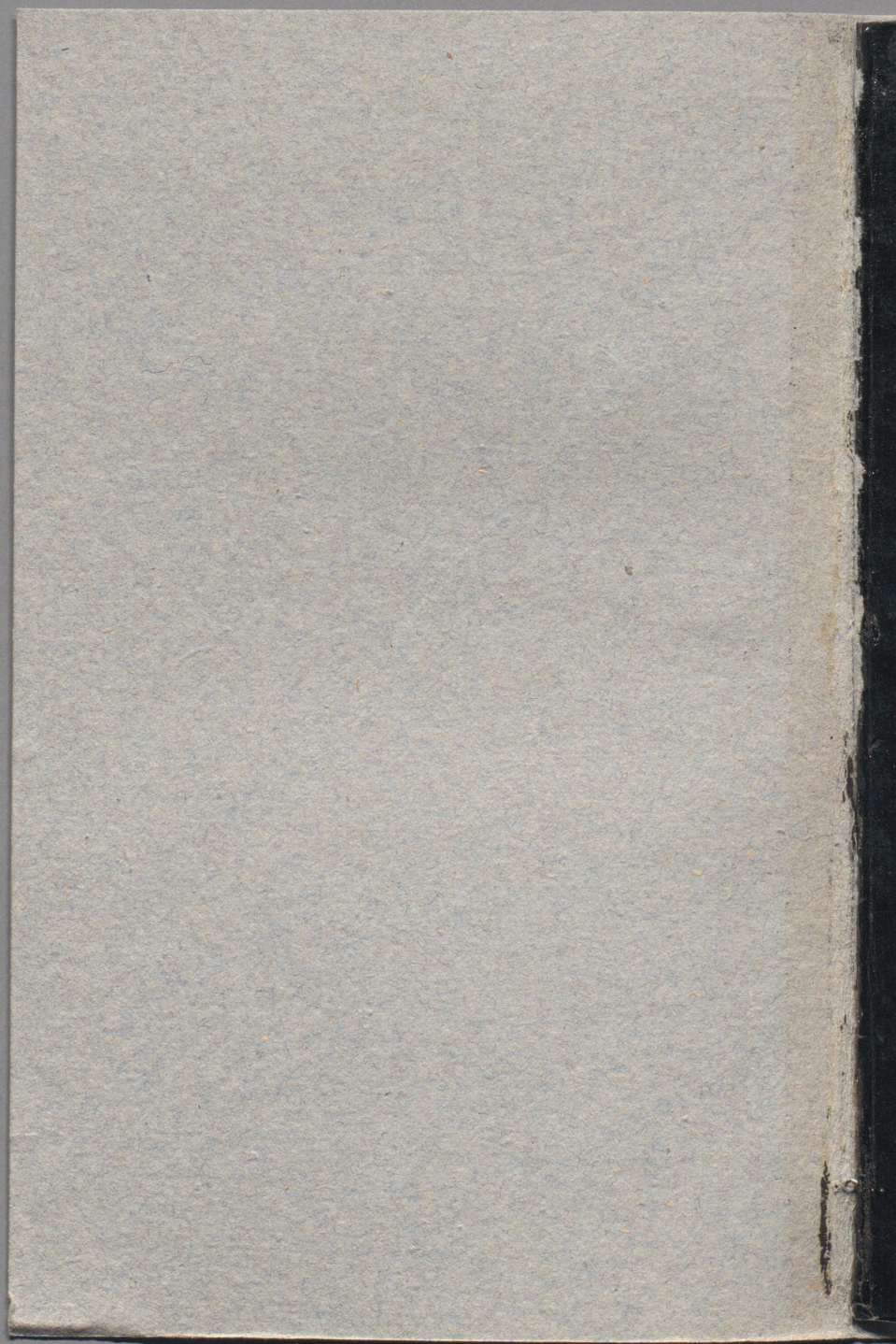

MONTHAN, P. J.

Biogr.
50
(Br.)

1706-1827

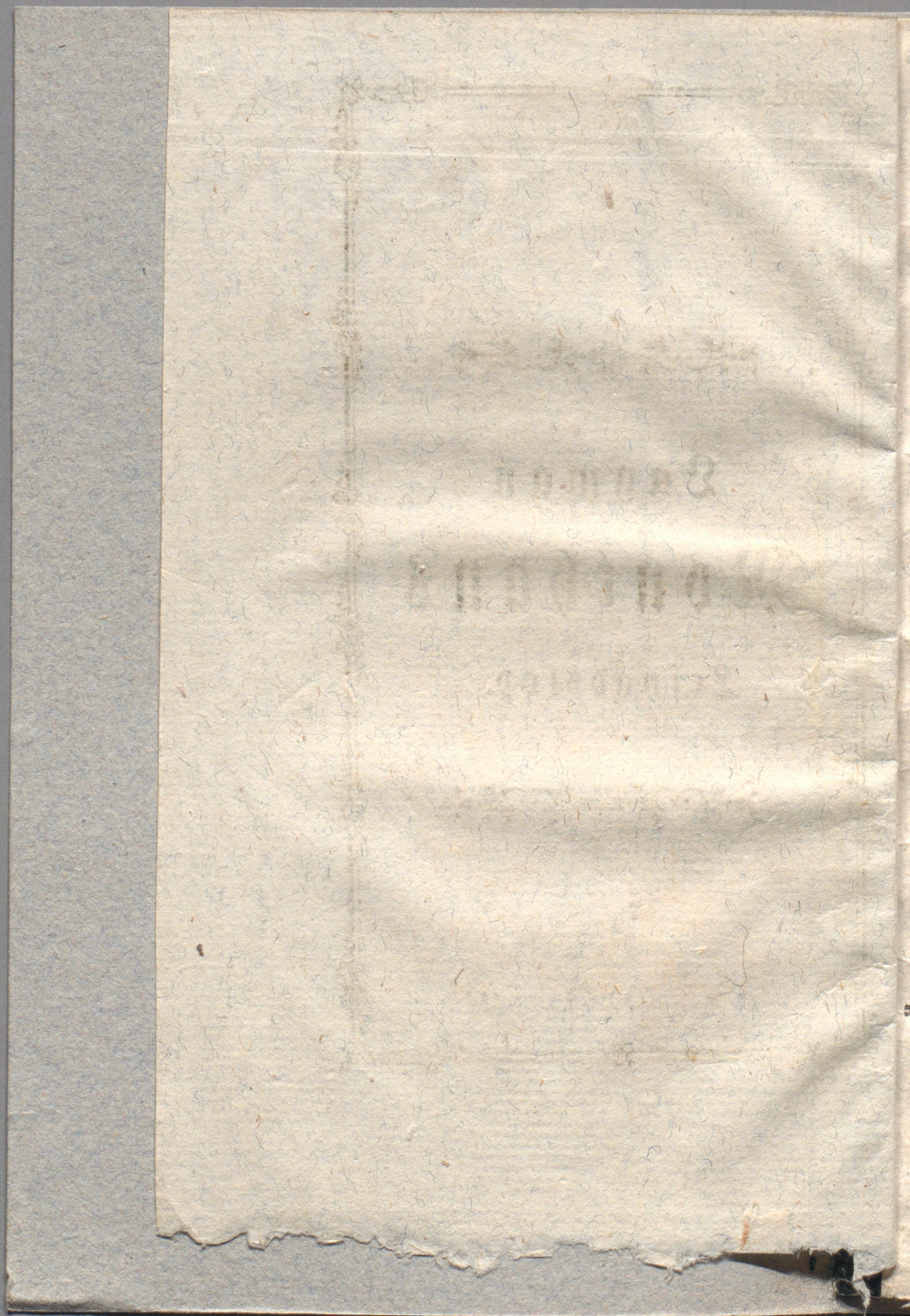

Biogr.
Sud
(Pr.)
1700-1829

Lagman
Montanus
Lefnadslop.

Tal

mid

afledne Lagmannen

Högädle Herr

Wehr Johan
Mouthans

Graf

i Woxtorps Kyrka,

hållit d. 1 Febr. 1793.

af

Mag. Peter Starck

Härads-Prost och Kyrkoherde uti Rydaholm.

Lund, trykt hos Prof. Joh. Lundblad.

[1793]

Så kalla öfwerleswor af, i lifstiden Högåble Herr
Lagmannen Pehr Johan Monthar: skola grift-
låntas, bör Hans dödsfall icke med de almånna bort-
blandas, men någon minneswård uprefas wid Hans
graf.

Utan begår intet lof, och finner icke nöje i ros
och beröm, hwarken för eller efter döden, utan anser
begår derefter för et nedrigt steg ifrån rätta åndamå-
let, och et wanskapeliget sökande efter at blot få om-
samna en skugga. Framledne Herr Lagmannen har icke
begårt, at wid Hans graf annan årestod skal uprefas,
ej heller hans wandel med andra sårgor affskildras, ån
sielfwa samningen tilredt och förfårdigat, och en opar-
tist wård för billig anser. Så ömt det år at tala
wid andras bortgång, så skyldigt anse wi, at icke för-
gåta dem, som i lifwet förtjent wår wårdsnad, wår
högaktning, wår wånskap och tilgifwenhet, och efter
döden wårt minne, wårt lof. Detta år orsaken, at
jag

jag hwarken borde eller kunnat wägra, på dens begäran, som är vår Salige Döda alt skyldig, at til en förtjent hogkomst wid detta sörge-tillfälle, något tala. Wäntan icke, J. N. en så fullkomlig tekning som sig borde, och jag sielf önskade kunna göra; både tiden har för mig warit inkränkt, och förnemligast, här felat den wäntalighet som wid sådant tillfälle fordras; men Eder ynnest försäkrar mig om tilgift, och jag har heldre welat glömma oförmågan än neka skyldigheten.

Uti vår jordiska wandring äro twänne Huswud-Föremål, som aldrig böra lämnas up wårt sikte, nemligen: at så et sält och säkert hemwif för själen, och at lämna et godt namn efter döden. Taktagandet af det förra tilskapar rätta Christna. Det läser oss at så lefwa, som wi hwar timma skulle dö. Det påminner oss, at wi äre ämnade til en högre lyckalighet, och at vår odödeliga själ icke bör stanna inom sáfängelighetens gränser, utan uplysta sig öfwer gruset. Det senare förbinder oss, at så lefwa til samhällens gagn, som wi här skulle ständigt förblifwa, och at wät använda de dyrbara stunder, hwilka wi uti vår lefnadstid sägas lefwa. Det käraste wi hafwe af alt timeligt, är et godt namn; til des bibehållande afte wi icke alla rikedomars förlorande. Sjelfwa lifwet och et godt namn sättas i lika anseende, ty et godt namn gör oss lefwande, när wi äre döde, men et ondt rykte dödar oss medan wi lefwe.

Dock smickrom of icke med det hopp, at et godt
namm undslipper tablare. I ofultomligheten gifs in-
gen fulltomlighet. Solen har sine fläckar, monne hon
derföre är hel och hällen mörker? Människorna hafwa
sina fel, men ock sina dygder. Barmhertiga ögon se
flera dygder än fel, men de andra stadna alltid wid tör-
net, och kunna icke beqvåmas at åskåda sielfwa rosen.
Om gårdagen varit mörkt, får den närvarande icke
vara ljus och hugnelig? Man har ju frihet at förbät-
tra hvad felat är, och Guds nåd kan görat bättre.
Af en yster yngling kan upväxa en stadgad man, men
den, som framletar våra gamla fel och dömer of
derefter, förnekar of at komma på bättre wäg, och
om det stodo i hans makt, skulle han qwarhålla
of på de gamla stigar. Wi döme andra, andra döma
of, och Gud är Domare öfwer of båda. Men —
Bekymren of ej om andras domar, winläggom of at
hafwa et godt witnessbörd inom of sielfwa. At för-
wissas om et fälle hemwist för vår själ, och et godt
namm efter döden, winnes icke genom naturen och blot
egit bemödande, utan genom nåden och andans wär-
kan. At wälja blotta förnustet til ledare på wägen til
ewigheten, det är äfwen så mycket, ja mera wägar,
än at sätta en blinder man wid styret, när häftigaste
stormwäder och tusende dolba klippor hota et krasligt
fartyg wid en plötslig undergång. Förnustet kan wäl
meddela några ädla sanningar om Gud; det kan gifwa
anledning at fråga efter Gud och söka honom, och myc-
ket befördra en borgelig wältrefnad, men en människa
som

som sökt med al trohet at wandra efter des föreskrift, måste omsider ärfänna des ofultomlighet. Men ho kan wäl känna den naturliga Gudadyrkans otillräckelighet, och icke af hjertat wörda Guds uppenbarade sanningar, hwilka allena kunna wisa oss wägen til ewig lyfsalighet? Ingen annan källa gifwes, hwaraf alla dygder ledas. Alla andra wiljans egenstaper, som ofta hedras med det namnet, men ej hafwa samma uprinneelse, äro icke af rätta slaget, och i sig sielfwa icke annat än smitrande laster, eller och mekaniska dygder, om de så må kallas, hwilka endast bewisa en lyckelig blandning af böjelserna, som utgöra människors naturliga lynne. Den äkta dygden är frukten af en genom nåden förbättrad wilja. Hon råder öfwer böjelserna, och styrer dem til et godt ändamål. Hon wisar sig icke annorlunda utwärt, än affigterna äro i hjertat. Hon gör ärliga människor, laghydiga underfätare, nyttige och arbetsamme medborgare. Dese älska Gud, wörda sin öfwerhet och äro sit Fädernesland trogne. De äro sig like, då omständigheter te sig olife. De äro rike i torftighet, store i förakt, nöjde i nöden och glade i döden. Sådana män pryda sit rum i hwad skänd de äro fatte. Til almån tjenst hafwa de al möda ospard. De tycka sig hafwa förlorat den dagen, då de ej något uträttat. De ledsna icke wid arbete i tiden, ty de tro ewigheten wara nog lång til at hwila.

Deras kroppar se sin fergångelse, men äminnelsen af deras wandel förwisnar icke, utan förblifwer i en stadigarande åtancka.

F. N. Anledningen til dessa tankar hafwe wi hört. I lifstiden Lagmannen Högådle Herr Pehr Joh. Monthan gömmes wäl undan wära ögon, men Hans namn bör för förwaras ibland öf.

Pehr Joh. Monthan blef född 1729 d. 6 September uti Östergöthland. Fadren war Håradshöfdingen Högådle Herr Georg Monthan, Modren Högådla Fru Johanna Maria Zumbler. Wördnad för en Gudomelig inrättning pålägger öf nämna, at war Monthan blifwit framburen för Herranom i den Heliga Döpselsen, och i denna lifsens källa renad och helgad.

Förälbrarne äro wäl med döden afgångne, men Modren upnådde en hög ålder, ledsagad af den stora glädjen, at se en öm upfostrings-omsorg om kära barn, lyckelig. Fadren bortryktes med döden, då war Monthan war i unga åren. Igenom Modrens äkta förbindelse andra gången, med framledne Herr Hofrats Rådet Wettercrona, en Herre af sällsynna egenfaper, insikter och snillegäfwor, wann war Monthan en full årsättning af hwad Han förlorat i egen Fader. Han ägde ock den lyckan, at jänte en egen Syster, nu äfwen framledna Mademoiselle Hedwig Elisabeth Monthan, så sällskapas af en Halbroder, nu warande Håradshöfdingen Wälborne Herr Enoch Georg Wettercrona, och Halfsystren, Wälborna Fröken Margareta Sophia Wettercrona, sedan gift med nu framledne Öfwerste-Lieutenanten och Riddaren Wälborne Herr Adam von Schanz.

Wi komme tillbaka til vår unga Monthan. Han
 ägde den förmonen at födas med et snille, i hwilket
 Skaparen nedlagt wisdoms frön, begärligt at fatta,
 förnöget at behålla, hwad som fattades. Hans up-
 fostran wärdades af uplyste Förälldrar och gode ledare,
 som förde Honom på wisshetens wäg, så wäl hemma,
 som wid Lundiska Hög-Scholan. Här lade Han grund
 til de wetenskaper, som både gagna och pryda. Det
 drögde icke länge, förrän Han häruti wana den
 stadga, at han ansågs sticketil til almänna ärenders
 förvaltning. Han hade i synnerhet använt sin tid på
 de stycker, som röra Lagfarenheten, och när wist les-
 nads stånd skulle wäljas, utwaldes detta. Han an-
 målte sig, examinerades och besants sticketil at instrif-
 was som Auscultant i Kongl. Maj:ts och Rikens Gö-
 tha Hof-Rätt; Det första steg för en yngling i den
 wägen, at upföra en widare bygnad på den grund
 han lagt wid de almänna lärosäten. Bewis at Hans
 kunskaper woro icke utanverk men solide, blef Han
 härföre snart känd hos Förmän, och de egenskaper som
 lägo under vår än unga Monthans glada utseende,
 drift och munterhet, gorde Honom begärlig där Han be-
 höfdes. Han blef i Underdånighet föreslagen af fram-
 ledne Hans Excellence, då warande General Liewen-
 til Auditeur wid des i Näder anförtrödde Regimente,
 och ärhöll derpå Hans Kongl. Maj:ts Allernädigste
 Fullmakt. Lyctan trotnade icke at sölja Honom. Sjelf
 gorde Han sig dertil wärdig. Då insendet öfwer För-
 swarswärken och Fästningsarbetet wid Landscrona blef
 up-

updraget Högbemålte Herr General Lieven, ökades
 förtroendet til Auditeur Monthan, och Han antogs til
 Fortifications Secreterare. Somliga frukter afvida icke
 Höstens kulenhet, men mogna i den behageliga tiden.
 Fortifications Secreteraren Monthan ansågs vittida
 stickelig til än wigtigare wärf. På sit 26 år blef Han
 utnämnd och med Nådig Fullmagt försedd, at wara Hä-
 radshöfding öfwer Åhs, Kulling och Gåsene Häradar i
 Wästergöthland, hwilken domsaga Han förestod 11 år,
 hwarester Han erhöill Transport som Häradshöfding
 öfwer Bara, Harjagers och Torne Häradar i Skåne,
 och under sin tjenstetid som Häradshöfding benådad
 med Hof-Intendents Karaker. Då Han som Auditeur
 och som Häradshöfding beklädt Domaresätet 25 år,
 således ifrån sit 20 ålders år, blef Han af Hans Kongl.
 Maj:ts i Nåd utnämnd til Lagman öfwer Skåne, hwil-
 ket Ämbete Han 19 år förestod, och nedlade det icke
 förr, än sista året af sin lesnad, då sjukdom och kräm-
 por hudo Honom draga sig ur werlden, och i stillhet
 tänka på förwandlingen.

Det är utom och öfwer min krets, at fälla
 något ombdöme öfwer desse Herr Lagmannens Ämbetens
 förvaltning. Nog; det förtroende Hans Herrar För-
 män Honom wisade, utom Hans ordinaire beställnin-
 gar, intyga nogsamte, at Hans goda Egenskaper woro
 kända, och söktes när de woro af nöden. Under sin
 Häradshöfdinge tid, anmodades Han, at såsom asso-
 cierad Ledamot intaga Säte uti Kongl. Maj:ts och
 Rikens

Rikens Götha Hof-Rätt, och blef förordnad til Medlem i den Commission, som sista gången utstakade Gräns- och Riks-Linien emellan Swerge och Norge. Detta tyckes wara tilräckeligt at förwara vår Salige Döda för glömskones mörker och upresa Honom en förtjent minneswård, men wi så skåda Honom från en annan synpunkt; som Christen, som Man, som Fader.

Den Himmelsta läran wördade Han för sit höga ursprung och saliga werknigar; för des inslytande ljus i förståndet och kraft i hjertat, och man hörde Honom icke genom Gudlösa tankespel och inbillade infällen göra de Heligaste sanningar löjeliga. I Herrans Helgedom war Han en upmärksam Åhörare, och ansåg med nöje ordning och stick i Församlingen. At lefwa sysslös ansåg Han som en börda, och huru kunde Han annat? När en laglydig undersäte och ämbetsman arbetar för det meniga bästa, då tryta aldrig sysslor för den, som gärna wil wara sysslosat. Han behodde och ägde förmonliga och wackra jord-egendomar i Skåne, Wästergötland och Småland, hwarest Han tilbringade de stunder Han hade fria från almånna ärender, til göromål, som gagna, men ej spilla tiden. Jorden, de flitigas gifmilda moder, war för Honom et widlöftigt ämne til arbete, til lärdom och til nöje. Han war upmärksam på de rön naturei: gaf wid handen, försökte hwad Han rönte, pröfwade försöken och bragte til wärkställighet det som war bepröfwat. Härfore ansåg Kongl. Patriotiska Sällskapet Honom som en Medlem,

lem, hwilken hedrade deras Samsund. Utaf afkomsten af en gismild jord, nekade Han icke den fattige sin del.

Jämte gåfwan at kunna neblåta sig til den ringa, hade han äfwen lärt den wackra werldens lefnadsart, så at Han i sällskap med en glättug munterhet och behagelighet intog allas sinnen, och dermed gorde mödosamma stunder för sig sielf drageliga. Wi komme til et wigtigt stötte af wår Salige Dödas lefnad. Det war då Han ingick et lyckeligt Äkta-Förbund med Demofelle Högädla Helena Maria Carsell, Dotter af framledne Afessoren Högädle Herr Carl Carsell och Fru Helena Christina Ehrencrona. Denna förening, så nögd och glad den war, så stor bles saknaden, då efter 10 års sammanlefnad, döden sönderstet detta band. Zwånne barn hade framledne Herr Lagmannen i sit äktenkap. Sonen Auditeuren wid Kongl. Artillerie-Regementet Högädle Herr Carl Georg Monthan, som 1785 genom döden bortfallades. Sonen Vice Håradshöfdingen Högädle Herr Elias Christopher Monthan, gift meh Fröken Wälborna Ulrica Mannersfeldt, hwilka ehuru wid detta sorge-tilfälle frånwarande, icke låra underlåta at med tårar besukta dens stoft, som i tiden haft omsorg om sina barns wäl, och med tacksamhet ihogkomma en Faders wälgärningar. Men fast wi icke se denna Herre närwarande, se wi en Herre af samma namn och släkt. Bewis ej mindre, at denne Herre gort sig wärdig wår Salige Dödas kärlek och Faderliga tilgifsvenhet, än på framledne Herr
Lag-

Lagmannens Slåttkärlek, upstogs Herr Capitain Monthan såsom barn. Et tilfælde at altid årtänna wår Salige Döda som en Fader och Wälgörare, och med tacksammaste hjerta anse des wälmening, wärd och omsorg, som til en betydlig del lagt grunden til des framtida wäl. Tacksamheten är en dygd, som altid pryder sina ägare.

Wi nalkas slutet af wår Salige Dödas jordiska wandring. Framledne Herr Lagmannen blef sissledne är nedlagd på sit dödsblager. Här war en Skola, där man fick lära hwad människan är. Et blomster som sågnar i sin sågning, men snart afwisnar och förortkas. För oss okända, men för Honom nog kända, rå plågor, hindrade framledne Herr Lagmannen at altid, med den sinnes styrka wända sig åt grafwen och ewigheten, som man önskade, men en stor Gud, hwars nåd och wägar äro så outransakeliga som underliga med människors barn, gaf Honom nåd, at före sin död se och känna, at stunden war snart för handen, då räkningen skulle göras. Denna känslan wäkte en annan. En årtänsla af sin skuld hos Gud, den han yttrade med ord, som glädja oss med öswertygelse, at Herrans nåd war icke fåsång. Han märkte at tiden flyndade, men at resan war wigtig. Han förklarade en längtan efter Försoningen med Gud. Nådens kraft och Försoningsblodets sötna wederauwekte och styrkte Honom, hwarestefter Han med staplande tunga, snart stelnande läppar och sammantnäpta händer, syntes lof-
wa

wa sin Gud, som i de mörka stunder wille gifwa ljus och salighet. Han förbytte tiden i en säll ewighet den 16 Decbr. förledet år, efter en tilbakalagd wandel af 63 år, 3 månader, 10 dagar.

Wandringswan stanna med dina tankar wid detta stof. Betrakta det forgespel med andra, som en gång skal ageras med dig. Beställ om dit hus. Låt Guds Anda skapa i dig et rent hjerta, et godt samwete, en oskrymtad tro, då kan du wandra wärdeliga, kämpa manneliga och insomna salig. Din själ förwaras i de Heligas arfwedel. Din krop hwilas i sinom kammare, at upstå i sinom del, när dagarna hafwa en ända.

